

Tadeusz Klimski

"Tomizm czasów nadziei : słowiańskie kongresy tomistyczne : Praga 1932 - Poznan 1934", Czesław Głąbik, Katowice 1994 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 31/2, 272-273

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ze znakami i systemami znaków pozajęzykowych, które funkcjonują w ramach poszczególnych kultur, które stanowiły przedmiot zainteresowań semiologii (por. P. Guiraud, *Semiologia*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1974; J.M. Dołęga, *Znak-język-symbol*, Warszawa 1991). Praca J. Pelca i całego zespołu skupionego wokół Zakładu Semiotyki Logicznej UW w sposób wystarczająco uzasadniony ugruntowała przekonanie o słuszności poglądu, że w zakres semiotyki wchodzi wszystkie zagadnienia związane ze znakiem, systemami znaków oraz językiem naturalnym i naukowym. Przyjmując takie założenie problematyka z zakresu semiologii wchodzi w zakres badań semiotyki.

Prezentowany tutaj, w sposób informacyjny, zbiór rozpraw stanowi niezbędną podstawę do studiów wielu szczegółowych problemów semiotycznych, dlatego jest on dobrą lekturą nie tylko dla studentów logiki i metodologii, ale dla wszystkich studiujących dyscypliny filozoficzne oraz dla zatroskanych o język poprawny, zwięzły i klarowny w całym procesie komunikacji ludzkiej.

Józef M. Dołęga

**CZESŁAW GŁĄBIK, TOMIZM CZASÓW NADZIEI.
SŁOWIAŃSKIE KONGRESY TOMISTYCZNE
PRAGA 1932 - POZNAŃ 1934, KATOWICE 1994,
WYD. „ŚLĄSK”, SS. 258.**

Książka przedstawia zasadniczo dwa wydarzenia: kongres tomistyczny w Pradze, który odbył się w 1932 roku, oraz kongres tomistyczny w Poznaniu zorganizowany w 1934 r. Zostały one nazwane tomistycznymi kongresami słowiańskimi. Wydawałoby się, że zadaniem tych kongresów było ukazanie aktualności myśli św. Tomasza w Czechach i w Polsce. Autor zwraca bowiem uwagę, na „propagandowe i popularyzatorskie nastawienie obu kongresów” (s. 12), które miały się przyczynić do wzbogacenia i pogłębienia odrodzenia kultury katolickiej w obu krajach. Samo znaczenie myśli św. Tomasza autor przedstawia jako drugorzędne. Wspominając o bardzo luźnym związku wygłaszanych referatów z poglądami Akwinaty, zwłaszcza na kongresie poznańskim, autor zwraca uwagę na zamysł kardynała Augusta Hlonda, aby kongresy służyły idei zbliżenia narodów słowiańskich. Podstawą tego zbliżenia miały być chrześcijańskie zasady budowy tych państw, a w nich także oświaty i nauki, wzmocnione myślą społeczną i polityczną, której mógł dostarczyć coraz szerzej oddziaływujący w kilku państwach europejskich tomizm.

Z pewnością wspomniany aspekt wystąpienia kardynała A. Hlonda bardzo poszerzał zainteresowanie nowymi możliwościami badawczymi tkwiącymi w tomizmie. Wydaje się jednak, że filozofia św. Tomasza, poza wielkością

kulturotwórczych i społecznych aspektów wniosła też realistyczny i przedmiotowy charakter filozofowania, umożliwiający przeciwstawienie się podmiotowej i ostatecznie idealistycznej orientacji wyznaczanej ówczesnie przede wszystkim filozofią Kanta i Hegla. Pewien wyraz takim perspektywom dał ks. K. Michalski (s. 33-40).

Problematyka filozoficzna, która została podjęta na obu kongresach miała swój w pewnym zakresie, podobny kontekst nietolerancji. Wyznaczało ją przekonanie o słuszności badań jedynie niepozytywistycznych, bądź fenomenologicznych (Jan Patocka) w Czechach, a w Polsce, jak zaznacza autor, rozwijano przekonanie, że jedynie ważne badania filozoficzne prowadzi szkoła lwowska - warszawska. Wydaje się, że przekonanie o słuszności podejmowania głównie badań logicznych było ograniczaniem repertuaru problemów filozoficznych, czemu starali się przeciwstawić filozofowie nie tylko katolicycy. W związku z tym można dostrzec dążenia filozofów zainteresowanych filozofią św. Tomasza z Akwinu, ukazujących nowe możliwości badawcze dla rozwoju filozofii i potrzebę upowszechniania tomizmu poprzez spotkania kongresowe. Było to zrozumiałe także i dlatego, że zainteresowanie myślą św. Tomasza i szerzej, scholastyką, rozwijało się już od kilku dziesięcioleci np. we Włoszech i Francji.

Oba kongresy słowiańskie, jak zauważa autor książki, nie zostały włączone w cykl międzynarodowych kongresów tomistycznych przez organizatora tych ostatnich, Akademię św. Tomasza z Akwinu w Rzymie. Być może wystarczającym wyjaśnieniem tego faktu było to, że miejscem ich organizacji nie była Akademia w Rzymie, oraz nieliczna reprezentacja zagranicznych uczonych na kongresie w Pradze i w Poznaniu (z bardziej znanych filozofów byli obecni: Erich Przywara, Régis Jolivet, Réginald Garrigou - Lagrange, Jacques Maritain).

Książka ta jest interesująca ze względu na liczne wątki, które ukazują wiele aspektów wiążących się bezpośrednio i pośrednio ze słowiańskimi kongresami tomistycznymi. Ukazane wzajemne relacje filozofów polskich i czeskich, ich powiązania z europejskimi środowiskami filozoficznymi, pozycja filozofów katolickich w krajach słowiańskich, społeczny wymiar tych wydarzeń to swoiście nowy obraz historii filozofii okresu międzywojennego. Wspomniana wielowątkowość zagadnień podjętych przez autora wpłynęła zapewne na eliminację prezentacji samych problemów filozoficznych dyskutowanych na omawianych kongresach. Czytelnik, chcąc dowiedzieć się co było przedstawiane nawet w głównych wystąpieniach prelegentów, będzie musiał sięgnąć do samych akt kongresowych.

Tadeusz Klimski